

**vLaamse
oudeRenRaad**

Een genuanceerde beeldvorming over ouderen

Advies 2024/2

18 december 2024

Vlaamse Ouderenraad vzw — Prinsenstraat 8-10 — 1000 Brussel — www.vlaamse-ouderenraad.be

Inhoud

1. Inleiding	3
2. De impact van beelden	4
2.1. Hoe ontstaan beelden?	4
2.2. Welke impact hebben beelden?	5
3. Hardnekkige beelden over ouderen	6
3.1. “Dé ouderen vormen een homogene grijze groep”	6
3.2. “Ouderdom lijkt een soort ongeneeslijke ziekte”	7
3.3. “Het maatschappelijk nut van ouderen daalt, terwijl hun kosten toenemen”	8
3.4. “Ouderen takelen af, zijn niet langer bekwaam en hebben hulp nodig”	8
3.5. “Oudere boomers versus de jongere generaties”	9
4. Van een evenwichtige en genuanceerde representatie naar een correcte beeldvorming over ouderen	11
5. Aanbevelingen	12
6. Bronnenlijst.....	15

1. Inleiding

Taal en beelden beïnvloeden onze gedachten, onze gevoelens en onze reacties bij wat we horen en zien. Geregeld zien we reclame of horen we bepaalde uitspraken, waarbij ouderen op een eenzijdige en vaak negatieve manier worden voorgesteld. Het lijkt soms een slechte poging om grappig te zijn, maar is helemaal niet zo onschuldig.

Dit soort beelden en boodschappen maakt gebruik van stereotypes en vooroordelen over ouderen en versterkt zo de negatieve connotatie die velen verbinden aan ouderen en ouder worden. Ze geven bovendien ook aanleiding tot discriminatie van ouderen. Uit een [rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie](#) blijkt dat 1 op 2 personen in woorden, houding of daden ouderen discrimineert op basis van hun leeftijd. Een negatieve representatie van ouderen heeft zo een nefaste impact op de levenskwaliteit en op de fysieke en mentale gezondheid van ouderen.

De bestrijding van leeftijdsdiscriminatie is een van de vier actiegebieden in het kader van het [Decade of Healthy Ageing](#) (het decennium voor Gezond Ouder Worden). Door dit thema centraal te stellen, willen de Verenigde Naties werk maken van een verbetering van het leven van ouderen, hun families en hun omgeving. Overheden, internationale en regionale organisaties, het maatschappelijk middenveld, de private sector, de academische wereld én de media worden aangemoedigd om hier actief toe bij te dragen. Om een genuanceerd beeld te krijgen over ouderen, is een evenwichtige, eerlijke en realistische representatie van die ouderen een noodzakelijke voorwaarde. Zowel ouderenverenigingen als lokale ouderenraden hebben hier de laatste jaren al op gehamerd.

De Vlaamse Ouderenraad heeft daarom beslist om een advies te formuleren over de beeldvorming over ouderen in onze samenleving. Hierin besteden we eerst aandacht aan hoe beelden ontstaan en welke impact ze hebben. Daarna lichten we enkele hardnekkige beelden over ouderen toe. In ons luik met aanbevelingen richten we ons tot slot zowel tot de media als tot de onderwijssector en vragen we de Vlaamse Regering het voortouw te nemen om tot een evenwichtigere en meer genuanceerde representatie van ouderen te komen. Zo verbeteren we het welzijn van vele ouderen en dragen we bij tot het welslagen van het decennium voor Gezond Ouder Worden.

2. De impact van beelden

2.1. Hoe ontstaan beelden?

Dagelijks worden we geconfronteerd met een toevloed aan informatie. Zodra we iets zien, horen of ervaren, vormen we hier voor onszelf een (denk)beeld over en geven we er zo betekenis aan. Dat proces speelt zich continu af en noemen we beeldvorming (Vaessen e.a., 2017). Je kan je zowel een beeld vormen van jezelf als van anderen, maar even goed van objecten, situaties of emoties. Een beeld kan worden gevormd op basis van persoonlijke ervaringen, maar ook op basis van beschrijvingen van anderen of van heersende waarden en normen.

Wanneer je zelf iets in beeld wil brengen, via woorden of afbeeldingen, om dit weer te geven aan anderen, noemen we dat een representatie (Hall, 1997). Beelden die via kranten, boeken, televisie of het internet worden verspreid, zijn allemaal representaties. Het zijn weergaves van een werkelijkheid, maar daarom niet dé werkelijkheid. Wanneer een acteur een rol speelt in een soapserie, is dat niet de werkelijkheid. Je vormt je een beeld van dat fictieve personage. Bij representaties worden vaak keuzes gemaakt over wat er wordt weergegeven of welke aspecten er extra in de verf worden gezet. Daardoor is die representatie niet altijd herkenbaar voor de persoon of groep in kwestie. Ook de mate waarin zaken of personen aan bod komen, heeft een invloed op het beeld dat je je van hen vormt.

Beelden zijn dus niet neutraal. Ze gaan gepaard met indrukken en ideeën en kleuren zo de manier waarop je een persoon, groep of situatie inschat of beoordeelt. Beelden laten toe om objecten en personen te categoriseren en op basis van een gemeenschappelijk kenmerk in groepen in te delen. Op basis van die opdeling bepaal je met welke groepen je jezelf identificeert (Turner & Reynolds, 2012). Hierbij geldt dat je meer oog hebt voor de subtiele verschillen tussen leden van je eigen groep. Leden van andere groepen, waartoe je niet behoort, lijken eerder allemaal hetzelfde te zijn. Die indeling in groepen leidt al gauw tot stereotypen: een sterk vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid, waarbij een volledige groep over dezelfde kam wordt geschoren, op basis van haar gezamenlijk kenmerk.

Sommige stereotiepe beelden zitten verankerd in bepaalde maatschappelijke denkkaders of frames. Door het gebruik van bepaalde woord- of beeldkeuzes, metaforen, symbolen en stereotypen wordt de ontvanger van een boodschap in de richting van een bepaalde interpretatie van die boodschap gestuurd (Van Gorp, 2007). Als een groep niet correct, eenzijdig of helemaal niet in beeld wordt gebracht, krijgen bepaalde leden van die groep soms het gevoel dat ze niet gezien of serieus genomen worden. Ook kunnen personen buiten de groep zo een ongenueanceerd, verkeerd of helemaal geen beeld van de werkelijkheid krijgen.

Beelden kunnen evolueren. Door nieuwe informatie, betrouwbare bronnen, of persoonlijke ervaringen kan je je beeld van iets of iemand veranderen. Maar wanneer iemand of een groep met een bepaald

kenmerk constant op dezelfde manier wordt afgebeeld, kan een beeld ook hardnekkig en dominant worden. In die mate zelfs dat die persoon of groep er een negatieve impact van ondervindt.

2.2. Welke impact hebben beelden?

Beelden beïnvloeden je houding ten opzichte van anderen en hebben daardoor eveneens een impact op je gedrag. Wanneer het gaat om beelden over groepen, waartoe je niet behoort, kan zich dit uiten in negatieve gevoelens, vooroordelen en in discriminerend gedrag. Voor de betrokken groep kan dit leiden tot uitsluiting en een gebrek aan kansen. Wanneer het gaat om beelden over een groep waarmee je je wel identificeert, kan je die vooroordelen internaliseren. Hierdoor voel je je ongemakkelijk over bijvoorbeeld je leeftijd, huidskleur, seksuele oriëntatie of genderidentiteit, omdat je de bestaande stereotypen en vooroordelen zelf gelooft. Dit kan leiden tot een negatief zelfbeeld. Vaak hecht je er zoveel geloof aan dat je er ook naar handelt. Dit kan zich uiten in zelfbeperkend gedrag of in handelingen die de stereotypen bevestigen. Zo kan beeldvorming een vicieuze cirkel creëren.

Beelden hebben dus een grote impact. Ze bepalen zowel hoe je de wereld ziet en er vorm aan geeft, als hoe je naar jezelf kijkt en handelt. De representatie van beelden heeft een grote invloed op je denkbeelden en dus ook op je handelen, zeker als beelden dominant worden en personen of groepen eenzijdig worden voorgesteld. Het is cruciaal dat iedereen zich hiervan bewust is en dat onze maatschappij toeziet op een meer evenwichtige en genuanceerde representatie van personen en groepen in onze samenleving.

3. Hardnekkige beelden over ouderen

Ouderen worden vaak geconfronteerd met gedrag of opmerkingen die voortvloeien uit hardnekkige beelden over hen. Hieronder lijsten we enkele van deze beelden op en staan we stil bij de impact ervan op ouderen. De vijf opgesomde beelden werden tijdens de voorbereidende besprekingen van dit advies door de leden van onze interne commissie Inclusie en Participatie naar voren geschoven als de beelden die in hun ervaring het meest frappant zijn.

3.1. “Dé ouderen vormen een homogene grijze groep”

Roger (72): *“Het is ongelooflijk hoe je na je 65e op één hoop lijkt te worden gegooid met al wie ouder is. Je ziet het in onderzoeken, bij beleidsmakers, in de media, ... Dé ouderen, dé 65-plussers, ... Mijn buurman is 83, mijn zus is 66 en ik ben 72. We zijn zo verschillend qua interesses, vaardigheden en behoeften en toch worden we heel vaak over dezelfde kam geschoren. Dat is erg frustrerend!”*

Dit eerste foute beeld over ouderen ligt aan de basis van de volgende hardnekkige beelden in dit advies. Verwijzen naar dé ouderen zorgt ervoor dat ze een homogene groep lijken, waarvan je je kan onderscheiden als je jezelf er niet mee identificeert. Door die homogenisering worden ouderen vaak over dezelfde kam geschoren en bezondigen mensen zich aan *agisme*. Hierbij worden stereotypen en vooroordelen over ouderen gevormd en worden ouderen discriminerend of ongepast behandeld, op basis van hun (gevorderde) leeftijd. Net zoals dat bij racisme op basis van o.a. huidskleur gebeurt.

Eenzijdige representatie kan zich ook uiten in een totaal gebrek aan erkenning van bepaalde ouderen of in een gebrek aan aandacht voor bepaalde onderwerpen die wél van belang zijn voor ouderen. Zo krijgen ouderen met een andere seksuele voorkeur vaak de verbaasde opmerking “We wisten niet dat jullie bestonden!” te horen. Zolang bepaalde minderheden bij de representatie van ouderen niet zichtbaar zijn en geen aandacht of erkenning krijgen, is het alsof ze niet bestaan. Op dit moment is 20,2% van de Vlaamse bevolking ouder dan 65 jaar. In verhouding met die bevolkingscijfers is de aanwezigheid van ouderen in de media echter ondermaats te noemen. Een evenwichtigere en meer genuanceerde representatie van ouderen zou het beeld dat van hen bestaat moeten verbeteren.

Er bestaat niet zoiets als dé oudere of dé ouderen. De ene oudere is de andere niet. Wanneer we over ouderen spreken, gaat dit over mensen van zestig tot meer dan honderd jaar. Het gaat zowel om mensen met een voltijdse job als over mensen die zich onvermoeibaar als vrijwilliger inzetten. Maar even goed over personen met complexe en minder complexe zorgnoden. Het gaat om een zeer diverse groep, bestaande uit verschillende generaties, met in elke generatie opnieuw verschillen qua gezondheid, mogelijkheden, middelen, interesses, seksuele oriëntatie, genderidentiteit, huidskleur, omgeving, netwerk en achtergrond, ... Om iedereen te doen beseffen dat ouderen geen uniforme, coherente groep vormen, is het belangrijk dat deze diversiteit bij ouderen zich meer vertaalt in hoe ze worden gerepresenteerd.

3.2. “Ouderdom lijkt een soort ongeneeslijke ziekte”

Kristien (70): *“Het is niet hip om oud te zijn. Velen willen een mooi en lang leven en dus ook ouder worden, maar niemand wil een oudere zijn of zo worden genoemd.”*

Iedereen kent wel minstens iemand die zijn verjaardag niet meer wil vieren of dan somber vaststelt dat hij oud wordt of is. Veel ouderen worden geconfronteerd met opmerkingen dat ze “nog” fit zijn, “nog” goed ter been zijn of er “nog” goed uitzien “voor hun leeftijd”. Door stereotypen over ouderen te geloven, kunnen andere generaties vooroordelen ontwikkelen over ouderen en over ouder worden. Dit geldt ook voor ouderen zelf, wanneer ze aangeven dat ze ergens te oud voor zijn. Of door zich zo lang mogelijk te distantiëren van “oud zijn” en afstand te nemen van de leeftijdsgroep waartoe ze eigenlijk behoren, omdat ze het als een negatief label beschouwen. Alsof, eens je jezelf als oudere identificeert, je levenseinde al nabij is. Helaas is aangetoond dat een negatieve beeldvorming door het negatieve effect op het zelfbeeld ook een negatieve impact heeft op de gezondheid. Een vertraagd herstel, een versnelling van cognitieve aftakeling en een negatieve impact op hartziekten en diabetes zijn maar enkele van de vele mogelijke effecten op de mentale en fysieke gezondheid van ouderen (WGO, 2021)

Uit onderzoek (Koning Boudewijn Stichting, 2023) blijkt dat gemiddeld 41 procent van de niet hulpbehoevende zestigplussers negatief staat tegenover ouder worden. Voor de 60- tot 64-jarigen gaat het zelfs om 48 procent. Dit komt doordat men geen genuanceerd beeld weergeeft van de latere levensfasen en te weinig aandacht besteedt aan de mogelijkheden die deze fasen bieden, of aan de voorwaarden die hiervoor moeten worden vervuld. Dit zien we ook vaak in beleidsteksten, waar jeugdbeleid terecht een afzonderlijk hoofdstuk krijgt, maar ouderenbeleid vaak als subthema onder gezondheid en zorg staat opgenomen. De oudere wordt zo herleid tot een zorgvrager, wat afbreuk doet aan de werkelijkheid.

Na iemands jeugd en de volwassenen jaren op de arbeidsmarkt volgt voor veel ouderen nochtans een derde levensfase waarin ze niet langer moeten werken en ze meer tijd hebben die ze naar eigen wens kunnen invullen. Bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk te doen of een nieuwe taal te leren, digitale of andere vaardigheden bij te schaven of een bepaalde sport te beoefenen. Activiteiten die aansluiten bij hun interesses, bij wie ze zijn of willen zijn en waarvoor er tijdens de werkende jaren geen of minder tijd, ruimte of energie was.

Daarom betreurt de Vlaamse Ouderenraad dat beleidsmakers het principe van levenslang leren aanmoedigen vanuit een arbeidsmarktperspectief en dat “levenslang” dan lijkt te stoppen bij de leeftijd waarop iemand met pensioen gaat. Levenslang leren betekent net dat het leren zich niet tot een bepaalde levensfase of periode beperkt. De Vlaamse Ouderenraad gelooft ook sterk in het principe van levensbreed leren. Dit betekent dat leren in alle domeinen van het leven plaatsvindt, ook tijdens informele leermomenten, zoals bijvoorbeeld vrijwilligerswerk. Leren mag niet enkel worden gezien als het verwerven van arbeidsmarktgerichte vaardigheden, maar als het vergaren en versterken van elke

mogelijke competentie. Daarom wordt leren door de Wereldgezondheidsorganisatie ook erkend als een sleuteldomein in dit decennium van gezond ouder worden (WGO, 2020).

3.3. “Het maatschappelijk nut van ouderen daalt, terwijl hun kosten toenemen”

Jean (69): *“Mensen vragen me meestal wat ik vroeger als job deed. Nooit wat ik nu nog doe. Als ik zou afgaan op de berichtgeving, is mijn maatschappelijk nut tot nul herleid sinds ik gestopt ben met werken. Tegelijkertijd moeten ouderen overal horen dat ze verantwoordelijk zijn voor de stijgende kosten voor de gezondheidszorg en de pensioenen. Je voelt je soms echt geïsoleerd!”*

In nieuwsartikels over de vergrijzing van de samenleving lijken journalisten het vaak nodig te vinden om een soort kosten-batenanalyse te maken. Het economisch nut van ouderen wordt daarbij als onbestaande beschouwd, terwijl er wordt geklaagd over de betaalbaarheid van de pensioenen en over hoe de uitgaven in de gezondheidszorg de pan uit swingen.

Dit beeld voelt voor ouderen bijzonder onrechtvaardig aan en strookt ook niet met de feiten. Ze hebben jarenlang gewerkt en bijgedragen aan de economie en de sociale zekerheid. Ook na hun pensioen dragen ze hier overigens nog toe bij. De zilveren economie wint immers aan belang. Tegen 2025 zou die goed zijn voor 27,5% van het Belgische BBP (Belfius Research, 2020). Die waarde omvat alle producten en diensten die ouderen consumeren, maar ook de indirecte impact op de economie via gekochte producten en de jobcreatie die hiermee gepaard gaat.

Ook na hun pensioen verdienen ouderen dus een genuanceerde weergave van de werkelijkheid. Veel ouderen vinden het immers belangrijk om ook dan actief deel te nemen aan het maatschappelijke leven en zich nuttig en gewaardeerd te voelen. Door aan de slag te gaan als vrijwilliger, een rol als mantelzorger op te nemen of voor de kleinkinderen te zorgen, versterken ze niet alleen het sociale weefsel in onze samenleving. Ze zorgen daarenboven voor overheidsbesparingen op het vlak van bijvoorbeeld kinderopvang of thuisverpleging (Belfius Research, 2020). Die rollen, waarbij ouderen betekenis toevoegen aan het leven van anderen én van zichzelf, verdienen meer erkenning en waardering.

3.4. “Ouderen takelen af, zijn niet langer bekwaam en hebben hulp nodig”

Karel (75): *“Dementie, eenzaamheid, een digitale kloof, een gebrek aan toegankelijkheid, ... Als er aandacht is voor ouderen, lijken ze altijd te focussen op wat we niet meer kunnen en amper op zaken waarop we fier mogen zijn.”*

Bij de representatie van oudere personen of nieuwsberichten over ouderen wordt vaak gekozen voor beelden van ouderen in de levensfase waarin ze te kampen hebben met toenemende kwetsbaarheid, afhankelijkheid en zorgbehoefte. Die focus op ouderen met een toegenomen kwetsbaarheid zorgt ervoor dat ouderenbeleid nog vaak in de eerste plaats als ouderenzorgbeleid wordt ingevuld. Maar

ouderen hebben nood aan een breed ouderenbeleid waarbij verschillende beleidsdomeinen zijn betrokken. Het staat buiten kijf dat ook ouderen in een kwetsbare situatie voldoende aandacht moeten krijgen, en dat hun wensen en noden duidelijk moeten weerklinken. Toch vraagt de Vlaamse Ouderenraad dat bij de representatie van die ouderen telkens wordt beklemtoond wat hun capaciteiten en mogelijkheden zijn.

Het beeld dat alle ouderen zwak en behoeftig zijn en de neiging om hen als dusdanig te behandelen, ontstaan uit een onnodig en eigenlijk misplaatst gevoel van medeleven of zelfs medelijden. Dit wordt ook *“compassionate ageism”* of *“meelevend agisme”* genoemd (Friedan, 1993). Dit uit zich vaak in verbale en non-verbale betutteling. Verbaal gaat het om kinderachtige taalconstructies tijdens gesprekken met ouderen, zoals traag spreken, overdreven intonatie, een hoger stemvolume, herhalingen, veel verkleinwoorden en een simpelere woordenschat. Er wordt foutief van uitgegaan dat ouderen traag van begrip zijn en niet alles meer zo goed begrijpen. Non-verbaal gaat het om allerlei handelingen waarbij we ouderen niet de mogelijkheid geven om zelf keuzes te maken. Bijvoorbeeld wanneer we hen met de beste bedoelingen helpen met dingen die ze eigenlijk zelf kunnen of wanneer we een (zorg)beslissing nemen zonder dit met hen te bespreken. Ouderen ervaren dit als paternalistisch en denigrerend. Het gevaar bestaat dat ze een negatief zelfbeeld en een knauw in hun zelfvertrouwen krijgen. Hierdoor kunnen ze zich incapabel voelen en hun cognitieve capaciteiten effectief achteruit zien gaan. Ze nemen dan de stereotiepe rol aan die van hen wordt verwacht. Binnen woonzorgcentra en opleidingen wordt al sterk ingezet op het bewustzijn over meelevend *agisme*. Het is erg belangrijk dat opleidingen, die studenten voorbereiden op een job waarbij ze in contact komen met ouderen, voldoende blijven inzetten op het bewustzijn van de gevaren van betuttelende taal en handelingen. Daarnaast is het ook belangrijk dat familieleden van ouderen zich onthouden van betuttelend gedrag.

Uit onderzoek (Lourenço de Oliveira, 2021) blijkt dat leeftijdsstereotypen ook het gebruik van technologie door ouderen beïnvloeden. Zo vermijden ouderen verschillende soorten technologie, enerzijds uit angst om negatieve stereotypen over hun technologische vaardigheden te bevestigen, en anderzijds omdat ze de stereotiepe percepties over hun digitale competenties geïnternaliseerd hebben en het vertrouwen in hun eigen kunnen is verzwakt. In beide gevallen zorgt dit ervoor dat ze de technologieën minder gebruiken.

3.5. “Oudere boomers versus de jongere generaties”

Mia (78): *“Ik hou er niet van om altijd in het tegenovergestelde kamp van de jongeren te worden geplaatst. Wij zijn geen tegenstanders, maar bondgenoten. Ik heb me mijn leven lang ingezet voor een beter klimaat en nu word ik in de media door sommige jongeren aangewezen als de generatie die het verknoeid heeft. Dat doet evenveel pijn als te horen krijgen dat je een zeurende “boomer” bent. “*

Jongeren en ouderen zien elkaar als een “significante andere” groep waartoe ze niet behoren. Zo geven ze vorm aan de eigen groepsidentiteit. Het is echter belangrijk dat dit polariserend denken niet

uitgroeit tot een structureel wij-zij-denken, met twee kampen zonder veel contact met en begrip voor elkaar. Het is daarom belangrijk om in te zetten op intergenerationele initiatieven en op positieve representaties, waarbij stereotiepe weergaves van jongeren en ouderen worden ontkracht. Bijvoorbeeld door ouderen meer en beter in beeld te brengen op een jongerenzender als Ketnet.

Aandacht voor een genuanceerde beeldvorming en bewustzijn over *agisme* is overigens eveneens in het belang van jongeren, aangezien ze zelf ook kunnen worden getroffen door vormen van leeftijdsdiscriminatie. Zo merken jongeren dat ze soms niet ernstig worden genomen wegens hun leeftijd of dat ze over dezelfde kam worden geschoren als “luie hangjongeren” of “rebelse pubers”. Het ijveren voor een genuanceerde beeldvorming en het tegengaan van *agisme* is dus een strijd van jong én oud.

4. Van een evenwichtige en genuanceerde representatie naar een correcte beeldvorming over ouderen

De Vlaamse Ouderenraad pleit voor een evenwichtige en genuanceerde representatie van ouderen, waarbij de diversiteit binnen deze groep correct aan bod komt: ouderen met een migratieachtergrond, ouderen die beroepsmatig actief zijn, ouderen die zich engageren als vrijwilliger of mantelzorger, ouderen in armoede, ouderen die van sport en cultuur genieten, ouderen met verschillende seksuele oriëntaties en genderidentiteiten, ouderen met een andere huidskleur, ouderen die het principe van levenslang leren in de praktijk omzetten, ouderen met en zonder zorgnoden, ...

Daarbij is het belangrijk dat ouderen zelf aan het woord zijn. Zo kunnen ze zelf hun interesses, noden en verwachtingen verwoorden. Dit sluit aan bij de noodzaak om telkens uit te gaan van de competenties en kwaliteiten van ouderen. Dit geldt zeker ook voor oudere personen in de vierde levensfase. Zij hebben misschien grotere zorgnoden, maar moeten daarom niet worden beperkt tot die kwetsbare situatie. Iedereen die omgaat met ouderen, moet zich hiervan bewust zijn en zich hoeden voor betuttelende taal en handelingen of andere vormen van *agisme*.

Voor een genuanceerd beeld van ouderen is het essentieel dat “ouder zijn” geen negatief label is en dat de representatie van ouderen bijdraagt tot meer erkenning en waardering voor de vele rollen die ze opnemen in onze samenleving. Dit kan onder meer via sensibiliseringscampagnes, een betere representatie van ouderen in de media en via vormingen in het onderwijs. Meer intergenerationele interactie zal ook voor meer wederzijds begrip en waardering zorgen. Ouderen beschikken over ervaring, die ze willen delen. Goede voorbeelden, waarbij deze ervaring wordt benut, moeten meer aandacht krijgen.

5. Aanbevelingen

Media

Zowel de media als de reclamewereld vervullen een belangrijke rol bij de mate waarin en hoe ouderen worden gerepresenteerd.

1. De Vlaamse Ouderenraad vraagt niet alleen de openbare omroep, maar ook de commerciële en de regionale omroepen werk te maken van een meer representatieve weergave van ouderen op de kanalen waarover ze beschikken. Zend meer programma's uit waar ouderen centraal staan of die intergenerationeel contact bevorderen, en zo de wederzijdse beeldvorming en waardering positief beïnvloeden. De Vlaamse Ouderenraad reikt bovendien de hand om mee te werken aan initiatieven die ook ouderen aanbelangen, zoals De Warmste Week.
2. We vragen de VRT ook om de cijfers van de diversiteitsmonitor rond leeftijd opnieuw publiekelijk bekend te maken. Het is een sterk middel om het maatschappelijke debat over de representatie van ouderen op het scherm en een genuanceerde beeldvorming mogelijk te maken.
3. We roepen op tot een grote sensibiliseringcampagne rond de rollen van ouderen in onze samenleving en over de nefaste impact van *agisme*. Zo'n campagne moet uitmonden in een leeftijdsvriendelijk charter waarbij zowel de openbare als de commerciële omroepen, maar ook kranten en reclamebureaus zich engageren om eenzijdige en stereotiepe beelden of boodschappen over ouderen te weren, correcte terminologie te gebruiken en werk te maken van een meer representatieve weergave van ouderen.

Onderwijs

De onderwijssector is een belangrijke actor om de beeldvorming over ouderen specifiek bij jongeren en bij toekomstige beroepskrachten te verbeteren en te nuanceren.

4. De Vlaamse Ouderenraad vraagt de verschillende onderwijsnetten om in de leerplannen voor het basis- en secundair onderwijs bij de doelstellingen rond het herkennen van vooroordelen, stereotypen, racisme, seksisme en discriminatie ook aandacht te hebben voor *agisme*, handboeken hierop te screenen en om meer mogelijkheden te voorzien voor intergenerationele ontmoetingen en activiteiten.
5. We bevelen aan dat er in de hogere opleidingen voor journalisten, sociaal werkers, onderwijzers, marketeers, zorgprofessionals op wordt ingezet dat deze beroepskrachten in spe begrijpen hoe groot de diversiteit is bij ouderen en hoe nefast een negatieve representatie en discriminerend of betuttelend gedrag kan zijn voor het zelfbeeld en de gezondheid van ouderen.
6. We vragen de hogescholen en universiteiten om meer wetenschappelijk onderzoek te doen naar ouder worden en naar de gewoonten en behoeften van ouderen.

De Vlaamse Regering

De Vlaamse Ouderenraad vraagt de Vlaamse Regering het voortouw te nemen om tot een meer evenwichtige en genuanceerde representatie van ouderen te komen en zo het welzijn van vele ouderen te verbeteren.

7. We vragen het startschot te geven voor een grote sensibiliseringcampagne rond de rollen van ouderen in onze samenleving en over de nefaste impact van *agisme*. Werk hiervoor samen met ouderenverenigingen en andere middenveldorganisaties om een genuanceerd beeld van ouderen uit te dragen en eenzijdige, gebrekkige en negatieve representaties van ouderen een halt toe te roepen. Stimuleer het bewustzijn hierover ook in het lager, secundair en hoger onderwijs.
8. We roepen op om de bevolking te sensibiliseren over de mogelijkheid om klacht in te dienen bij het Vlaams Mensenrechteninstituut, wanneer ze worden geconfronteerd met *agistische* beelden en gedrag.
9. We vragen in de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT een duidelijke doelstelling te verankeren over een meer representatieve weergave van ouderen op de verschillende kanalen van de openbare omroep en vragen dat hier jaarlijks publiekelijk over wordt gerapporteerd.
10. De Vlaamse Ouderenraad pleit voor een stimulerend beleid rond levenslang en -breed leren voor 65-plussers, waarbij ook drempels voor ouderen worden weggewerkt.
11. We vragen de opdracht te geven te onderzoeken welke leeftijdsgrenzen in Vlaamse regelgeving overbodig zijn en werk te maken van de afschaffing van die leeftijdsgrenzen.
12. We vragen in de Vlaamse Expertendatabank meer oudere ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigers van ouderenverenigingen op te nemen.
13. De Vlaamse Ouderenraad pleit voor meer intergenerationele projecten, zodat jongeren en ouderen met elkaar in contact komen, van elkaar leren en er zo meer wederzijds begrip en waardering ontstaat.
14. We vragen een leeftijdspositieve taalgids te ontwikkelen, naar het voorbeeld van de Australische "[Strategies for combatting ageism through age-positive language](#)", met praktische voorbeelden van woorden en beelden die niet stroken met de principes van een genuanceerde beeldvorming over ouderen en met goede alternatieven.
15. De Vlaamse Ouderenraad roept op om initiatieven rond genuanceerde beeldvorming, die ouderen zelf starten en ontwikkelen, te ondersteunen.

De lokale en bovenlokale besturen

16. De Vlaamse Ouderenraad vraagt aandacht te besteden aan een meer evenwichtige en genuanceerde representatie van ouderen.
17. We vragen om voor de communicatie over elk beleidsdomein (wonen, mobiliteit, vrijetijdsparticipatie, ...) ook fotomateriaal van actieve ouderen te gebruiken.
18. We roepen op om ouderen te betrekken bij de evaluatie van projecten, beleidsvormen en de communicatie. Bij deze ouderentoets gaan ze na of er een genuanceerd beeld van ouderen wordt weergegeven en of de communicatie en de gebruikte kanalen toegankelijk en gebruiksvriendelijk zijn voor ouderen.
19. De Vlaamse Ouderenraad vraagt opleidingen te organiseren voor hun personeel om hen te sensibiliseren over het belang van een genuanceerde beeldvorming over ouderen.

6. Bronnenlijst

Belfius Research (2020). *De Zilveren generatie: een economische speler van formaat.*

Friedan, B. (1993). *The fountain of age.* Simon & Schuster.

Genkse Adviesraad 55+ en Avansa Limburg (2024). *Spreken over ouderen voor dummies.*

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices.* Sage Publications, Inc; Open University Press.

Koning Boudewijnstichting (2023). *Levenskeuzes op latere leeftijd bij niet hulpbehoevende personen.*

Lourenço de Oliveira Mariano, J. M. (2021). *Too old for technology? Age stereotypes and technology use by older adults.* Maastricht University.

Turner, J. C., & Reynolds, K. J. (2012). *Self-categorization theory.* In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology.* Sage Publications Ltd.

Vaessen e.a. (2017). *Beperkt zicht - De rol van mediamakers in beeldvorming.* Women Inc.

Van Gorp, B. (2007). *The constructionist approach to framing: Bringing culture back in.* Journal of Communication, 57(1).

Van Gorp, B (2013). *Van 'over en oud' tot 'het zilveren goud'. Beeldvorming en communicatie over het ouder worden.* Koning Boudewijnstichting

Vief (2022). *Beeldvorming van ouderen. Maatschappelijk rapport 2021-22.*

Wereldgezondheidsorganisatie (2020). *UN Decade of Healthy Ageing: Plan of Action 2021–2030.*

Wereldgezondheidsorganisatie (2021). *Global report on ageism.*

Werkgroep Beeldvorming en Communicatie, seniorennetwerk Leuven (2024). *Nota over de beeldvorming en de communicatie over de senioren die in de stad wonen.*

<https://www.decadeofhealthyageing.org/>

<https://www.poperinge.be/oudisgoud/>